

Herman Melville

Parthenope

oversat af Flemming Chr. Nielsen

Ved sin død i 1891 efterlod Herman Melville sig et væld af ufærdige manuskripter. Næsten afsluttet var den lille roman, der hedder *Billy Budd*, som første gang udkom i 1924. Desuden nogle noveller og digte, men det mest ejendommelige manuskript var *Bourgogne-klubben*, der undertiden omtales som *Parthenope* (et halvmytologisk navn på Napoli). Var det en novelle, en kortroman, et essay eller noget fjerde?

I de sidste tredive år af sit liv redigerede og omskrev Melville i perioder sit projekt. Han overvejede at udgive prosadelen (*Bourgogne-klubben*) for sig og de to digte (*Parthenope*) for sig.

En handling kan ikke refereres, for der er ingen. Og den omtalte markis er ikke en fransk adelsmand, men symbolet på den vin, der skaber åndfuldhed, fantasi og munterhed. Markisens gode ven er Jack Gentian, der præsenteres som forfatter til det andet af de to digte.

Digtene er inspireret af Melvilles sidste Europa-rejse, der i 1857 gik så langt som til Mellemøsten. På hjemvejen besøgte han Napoli, der hørte til kongedømmet De to Sicilier, hvor Ferdinand II – kaldet Bombe – var enevældig despot. I digtene portrætterer Melville frihedshelten Giuseppe Garibaldi, som i 1860 bragte De to Sicilier til fald.

Melville omtaler også orlogsskibet USS Dunderberg, som blev bygget under Den Amerikanske Borgerkrig, men Dunderberg opfyldte ikke flådens krav. Skibet blev solgt til Frankrig og i 1874 ophugget.

Men frem for Dunderbergs faktiske skæbne forbandt Melville hende med slaget ved Texel i 1673 under de engelsk-nederlandske krige, og han kaldte hende ”en søndret eg, i sandet hendes skygge ribbet, strandet, fordunklet af betydningsnye tider.”

Måske en parallel til *Parthenope*, der som Dunderberg blev en søndret eg.

Her foreligger *Parthenope*-digtene på dansk. I *En pibe Kanaster og en RedEye* (2015) er kun prosadelen oversat som *Bourgogne-klubben*.

Flemming Chr. Nielsen

På kroen

Om Borgia er pave, om Bombe er konge,
Så blomstrer dog roserne, og fuglene synger.¹

I

Med sine landsmænds traditionelle slebenhed fremsætter Markisen sin velkomsthilsen, og med et senere fremsat motiv indleder han med et tilbageblik på italienske forhold.

Ansigtet med lyse dueøjne,
åbne, ikke hvasse, ikke knebne:
giv os jeres nådes gunst,
og lad jeres ord af vinen væbne.

I den bedste af verdener, hvis ikke alt er klart,
skyggen jages af lyset,
skønt hvilen er endnu fjern.
Som skønheden, hvor naturen hersker,
hverken af skændsel eller love tæmmes,
se Napoli, som længe i lænker lå,
viltret og af havet blottet –
så meget mere hendes skønhed drog,
til Savoyens skjorterøde Perseus fløj forbi,
og Andromeda var fri.²

Sådan fantasien flyver, men langt overgår
realismens trivialitet dens flugt.
Toget sig nærmede Napoli,
og med var Garibaldi:
hans hast var nok til dér
at purre ud Kong Fanny, Bombes arving,³
som fyldte kufferter og kurve
ved rygget fra Siciliens kyst –
den fordrevne Tyr fra Pampas
trådte kongens tropper under fode.⁴

Og senere: *Han er svømmet over Strædet
og er gået frem i Calabrien,
hyldet af sejrskrannede bønder
nærmer han sig Napolis port.*⁵

Fra den røde Tyr i fart
med hornene sænket og panden mørk
kan matadorer redde Bombes søn?
Han flygtede. Og Forløserens faner
hilstes i Napoli med blomsterregn,
med hurraråb og hosiannategn,
der tyranner skræmte bort.

Historiens haller, af tiden hvælvet,
grundet i skæbne, øget i skændsel,
som fosfor I skinner nu mod grimedede vægge
med det lysende tegn i mørket ridset
af én, som i ikke-paladineres tid
var tro – og tændte
et skær af morgen over tiden nu,
hvor ”Plutarks store mænd” næppe kendes –⁶
og fordærv med æren sjakrer,
men helten var et sværd,
med Cavour til tider som sin vogter.
Spidsen skrev en hidsig bue,
et håndleds vending målet varslede.
Statsmandskunst, en stjerne styrende,
gjorde fred til krig at tjene.⁷

I at smede drøm til virkelighed –
for en drøm det var, en drøm så længe –
Italien befriet, Italien forenet,
over hende kun Alperne – ingen piskesnert
af Don’er eller Hunner svunget;
Italien, kløvet og delt,
lammet, af munkekutter forledt;
låst i rettens døde hånd,
opfedende røverbander
af prokuratorfyrrer, hvis ilde magt

gjorde hende til en jammeragt;
 ja, i at ende det, trods ond forsinkelse,
 og i folkets navn
 Italiens splittede traktat
 gøre til en enhed og en stat
 med sin røst i verdens prat;
 hvor få våbenbedrifter, med frugtbart mål,
 overgår i statsmandskunst Cavours;
 hvor byer med fordem fremmede vagters myldren,
 nu kundgør Kunstens Hellige Land genvunden.

For Storhertugens giftbrudne skridt befriet
 løfter Firenze, den smukke blomst, sit hoved.
 Ancona, revet fra Peters stol,
 med alle pavelen i bånd,
 bærer sin kejserslige buegang
 med folkets triumf og sang.
 Og Venedig: her svanser de kroatiske horder
 ej længer med klirrende sværd
 og pikkende duer på torvet forstyrret.
 I Rom skribler ingen mer gedulgt
 deres spot på Pasquinos pande,
 for enhver kan nu spotte en pave,
 og pavemagten må tåle hans tale.⁸
 Småfyrste-fejder sluttet,
 og *Folket* i fred forenes.
 Cremona spiller, lykkelig ved at se
 forhen stridende byer som frænder frie.
 Sicilien – Umbrien – mønstrer
 deres byer i flokke og Torino hylder.
 Én stat, ét flag, ét sværd, én krone,
 til tiden bygger højere, eller Cade bryder ned.⁹
 Er det stort? Ja, mer er vundet.
 Ædle bygningværker planlagt eller opført.
 Oprensning, der Sorte Tiber lønner rigt –
 Pontinske Sumpe drænes bort.
 Og sælsomme Maremma genoptar

langs den toscanske kyst
 sin dyrkning og høst af hvedekroner.
 Ja, i at genvinde Ausonias land
 vil også Tidens Ånd få del
 og afvaske hver en mulden skat,
 plukke fjerene på dens banditti,
 være karl for pавens hat,
 – og Pompeji gøre ny endog!

Bekend, at mål fuldbragt forener
 de håbets løfter, der målet tjener.

II

Med et pludseligt retningskift fremkalder Markisen en resultatløs debat – fra sine minder åbenbart – om den præcise betydning af et aktuelt udtryk, som er afgørende for det af de mangfoldige aspekter ved livet og naturen, som alle kunstnere på forskellig vis stræber efter at overføre til lærredet. Og vel at mærke et udtryk, der i leksika defineres mere leksikalsk end just tilfredsstillende.

Men det pittoreske, jeg funderer –
 det *pittoreske* og de *gamle romancer*!
 Kan de med Italiens og verdens bane
 fremmes og forenes?
 Under mindre diner'er, hvor jeg er med,
 det mine kunstner venner disputerer,
 når rundt går øllet; men hvor i druens stemning
 og vinen perler som Arethusa,¹⁰
 der frem af jorden brød,
 i sære griller af lystigt vid
 døende gamle romancer kalder spotten hid.

"Adieu, rosetter!" sukker Steen,¹¹
 gemytligt sjov, ærligt munter,
 "Adieu, rosetter og blondeborter! –
 Al pyntestads fornægget,
 i påfuglehaler lanterner slukket!

Nytten hersker – ak og ve! –
 Og tusser i Benthams sandaler.¹²
 Det pittoreske – nok om det –
 er et maleri til en tosset pris!"

De mindre joviale vil vide først:
 "Hvor hører til dit pittoreske?
 I naturens karakter, i liv, i kunst,
 hvor essensen træder frem.
 Find ud af det, så ta'r vi op
 dit første spørgsmål."
 "Fint med det,"
 siger Broder Lippi, hvem ellers –¹³
 sent i omskifteligt vejr
 han munkehætten har byttet om til hattefjer,
 og med syndigt muntert blik
 i venlig dæmpet, høflig skik:
 "Her er Spagnoletto, han, jeg tænker
 kan råde her og hjælpe. –
 Kom nu, hidalgo, sig frem,
det pittoreske – hit med dit eksempel."¹⁴

Den påkaldte, en mand af kraft,
 men stumpet af statur, fra dyster grublen
 skotter op og røber
 en pænde aldrig af en salig engel rørt
 og med forvreden mund;
 kun grebet af de sidste ord:
 "Det pittoreske? – Har I aldrig set
 min hudfletning af St. Bartholomæus –
 min Laurentius på Stegeristen?
 Det er pittoresk og gjort så effen
 som gamle Giottos *Fordømte i Helvede*
 på Pisas kirkegård."
 De vender sig. I munterhed,
 ironisk hån og de unges given luft:
 "Det er ærbart nu, den prælestne hader vi."
 Men Lippi: "Men hvorfor ikke Guido

i *Herodes' Massakre?*¹⁵ vel vidende
 at den *Lille Spanskes* misundsgalde
 er mod Guido rettet, som rygtet siger.
 Den dystre mand antændes her,
 vrænger ad drilske Lippis mine
 og flyver op vulkanisk. – Åh,
 så uforligt er raseri og ro.

Med ubehag ved Lippis skælmske blik
 så vel som Spagnolettos nid
 og for at skyde pinligheden fra sig
 talte Swanevelt, den gode mand fra Nederland:¹⁶
 ”Venner, vor Don tager ikke meget fejl.
 Som sælsom skønhed går hånd i hånd med gru,
 som vist i store Leonardos værk
 af Medusas slangehår, –¹⁷
 kan hos rædsel bo det pittoreske,
 forgæves her at skelne –
 så mangesidig er det pittoreske.
 Til Naturens scene finder jeg
 en scene udvalgt, afklaret
 og med stilhed, som I vil –
 et søndret tårn, en hyrde med sin fløjte,
 sikkert er min mester med mig enig.”
 Bønligt vendt mod Claude,¹⁸
 men han, den milde bondeknøs
 og den mest diskrete
 der fra Lorraine er kommet
 for i Arkadien at fare vild,
 (sødt her at være tabt, som nogen er,
 og vide vel at være tabt),
 for Claude er intet tidsfordriv og intet løn,
 skønt solfyldt, men vaklende
 i teoriens labyrint af vildnis,
 vil han de arkadiske skoves dis
 hellere hjemsøge og med trolddom sky
 skønhed fange som sin Daphne
 og han som hendes jæger.

Så intet sagde han, hvad end han mente,
men til Swanevelt han venligt nikker.

III

Så utvungen som en Prins af Blodet, der kækt vidner til fordel for en ubetænksom dame, smålyver Markisen straks og lægger grundstenen til en Münchhausen-fabel.

I venlige og vise ansigter,
sent skuet, men jeres dueøjne
gnider I vel nu i vånde:
”Hvad er dog det? Jan Steen og Lippi? Claude?
Længst afrejst til fjerne egne!
Har du truffet dem?”

”Det har jeg, ja!
Ma foi! De udødelige aldrig dør,
så svage er de ikke, så fortabte ej;
de er i tidens hav og draget bort fra havnen. –
Lad de mindre minder fare:
de berømmeliges skare
mødte jeg engang på hin skønne kro
grundet af den første Delmonico
fader til en virksom slægt!¹⁹
Alt på tilfældig vis –
pour passer le temps, som dagtyve siger.
Vi sad i højenloft,
hvad dårer underneden aldrig drømte om.
Bordet ryddet – vi alene,
uden dem i liberi, der kigger på.
På vinens middagshøjde, lykkens middag,
glæde overgås af salighed.”

Sådan for en stund. Snart følger
og lyser horisonten rundt
nordlys, latter, vid –
glimt af dig, Falernos Muse.

IV

Efter et lille optrin mellem van Dyck og Frans Hals af Mechelen drøfter en del af selskabet igen et gammelt tema. I den spredte snak føler Adriaen Brouwer sig kildret af et par tilfældige bemærkninger fra en vis kunstner-grande, og mere drillelysten end just høflig henvender han sig på humoristisk vis til Carlo Dolce og Rembrandt.

Frans lagde for. Han til van Dyck,
 i hvis selskabsvante mine
 kongers drevne hofmand sås:
 ”Van, hvordan mon du på disse gilder ser?
 Engang til England du har mig ønsket
 for dér ved hoffet at hente rigdom. Ja –
 nådighed! I den smigersnare,
 der fra hjemmet lokker væk –
 og fra gamle venner – gammel vin!”
 Hvortil van Dyck i silkedress
 så glat som ord i artighed
 tilsmiler Hals som svar: ”Gør, Frans, hvad du vil;
 af din pensel får du ros,
 om ikke guld i bunker. – Men hør den snak!”
 ”Den er lystig,” sagde Hals, ikke døv for det,
 ”og vittig må den være. Fra bægres bærme
 damper viddet op!”
 Velvilligt han så derpå,
 og dernæst med livlig mine:
 ”Mer ærlig end konger, mindre sky end gratier
 er glæden, van, i muntre miner! –
 Men hvad er temaet?”
 Temaet gjaldt –
 men ikke i en gold debat –
 det pittoreske, hvad det er, – dets essens,
 tråd og tave, knop og blomstring,
 frugtbar jord, og hvor det lever bedst,
 til nogle ord fra Tintoretto
 opmærksomheden fik,

nonchalant med vage miner,
 en arm over stolen slængt
 og sin styrke gemt
 i baghånds ladhed.
 For stærk han var – farversøn,
 løvekraft, ingen falsk falset –
Lille Tinto, Tintoretto,²⁰
 titanisk værk var gjort af ham,
 og nu i Kunstens rang
 overlegen i sit emne – han:

”Det *pittoreske* rager mig kun småt.
 Men se det i Naturens værk –
 en tækket hytte, faldefærdig, frønnet træ,
 mosdækket. Et vist forfald vil lure,
 men af frodighed kun lidt.
 I Rom du finder det i ussel ghetto,
 i Algier på dets lazaretto,
 i mangel grimet, slimet hule.”

”Vel sagt!” Brouwer råbte med grumset blik,²¹
 i vinplettet skrud, – næppe nyt, –
 og med sølvfloriner knappet;
 ”*Grimet og slimet!* – Sno dig ikke, *Søde Charles*.”²²
 Snedig, honningsød
 og vendt til Carlo Dolci,
 han sky, genert i selskab,
 kræsen til sine fingerspidser
 og affekteret dydig: ”I Kunst er svinestien
 ganske uden lugt. Her jeg er
 og maler ikke *lugte*, nej nej, nej nej,
 ikke mer end Huysum her, hvis strøg
 i nelliker og tulipaner os behager,²³
 men steder, som stinker, kan meget huse;
 hej, Teniers²⁴? Giv os bønder på kroer,
 skident gulv – sorte bænke – kander – gamle bøtter
 under spær med røg og os, der glitrer
 af brændeknuders væde, som ikke flammer,

men toner frem en umbradis
 til smykke for det grimede.”
 Til Rembrandt så: ”Dine sodsværtede strøg!
 det er dig, du gamle sjover, der tror på røg.”
 men han, knappet til i selvkontrol,
 prikket til af denne joviale skæmt,
 syntes ej at høre eller stilhed bryde.

V

En af de større nederlændere begræder de Ruyters og van Tromps
 hedengangne tredækkere,²⁵ og for at komme væk fra denne klagesang
 skildrer en mindre mester et køkkenskab på så træffende vis, at det skal
 fremkalde en anbefaling fra en af de store mestre, som ikke desto
 mindre foreslår en omskabende forbedring i retning af sin egen
 blomstrende og allegoriske stil.

Van der Velde, som i drømme hørte
 stilheden ved de ord fra Brouwer,
 fra sine tanker milelangt til havs for op:²⁶
 ”At tro på røg? Ja, den røg
 der gamle *Dunderberg* først indhyllede –
 da, som en skyrøst fra bjerget rullede
 i breddens tordenkile ord af van Tromp
 – torden hørt af mig!” Og gled i tanker hen
 om andre kampe, han havde set,
 da han ildnet af sin kærlighed til Kunst
 med de Ruyter for og søulk var.
 Tankefuld han sad. Løvehjertegammel,
 med asketisk blik på tiden nu,
 fortabt i fortids glemte hæder
 og de kransede, som strandet er, fordunklet
 af betydningsnye tider. – Nu han vågnede,
 og hans drøm tog lydlig form. –
 Så fyldte han sit bæger: ”På Zeelands kyst
 så jeg morgenlyset skinne
 på *Dunderberg* – en søndret eg,
 og i sandet hendes skygge ribbet.

Ja, pittoresk! Men intet vejer op
 heltemodets flåder, Pans knogler, bene.²⁷
 Nu kun et sagn, som gav til havet minder!"
 Her faldt den grå marinemester
 sammen med en hærgen mine
 og opskræmt stemning hos de andre,
 forstyrret af et sådant mellemspil,
 ej elskværdig i sin alvorstone
 og ej i harmoni med deres,
 som var at vende tidevandet dér.
 "Også jeg, venner," sagde Gerard Douw,²⁸
 og på sit glas med liflig duft han drejede,
 "ærer forfædres tid
 og føler selv for gammel eg,
 enig er jeg her med van der Velde,
 men dertil holder jeg, og dog i mindre grad,
 af gammel eg i køkkenskabe,
 stillet an med delfterporcelæn
 og kobbergryder pudsede – prægtige
 med gyldne stråler, der på ildstedet
 som feer flakker eller i morskab leger.
 Egebuffeter også, og bredt derpå,
 som just fra aftenmarked hentet,
 duer og rejer, gulerødder, gællet fisk,
 radiser, røde, hvide,
 grøntsager, blomkål og det
 den gode husbond til sin gode hustru bringer;
 alt oplyst af hjemmeildens skær.
 Og på bænken dér en dejlig Phyllis²⁹
 plukker en lækker fed fasan.
 Enig, det er *pittoresk*."

"Men det dybe trumfer arabesker!
 Så Phyllis, mand? Gør hende til Venus,
 ferskenfyldig – og fasanen,
 fuglen vil sig fryde
 som svane for Venus forædlet;
 dernæst i rosenvejrbadet

og til solskyer løftet op.”
 Ridderen, Sir Peter Paul, for ham det var,
 hatten fin i filten, pæn og pudset,
 nydelig, tvangfrit munderet
 med hofmands miner.³⁰
 ”Se, det for en donator var et lærred.
 Hvad siger du, Paolo fra Verona?”³¹
 Bønlig her.
 ”Navnebror, godt det er!”
 lo den djærve mester, prægtig gut,
 hvis klædebon til kunstnerstemning stod:
 guldkæde over purpurfløjlså blødt –
 et æresmykke, sølvforgylt,
 funklende som kårdegreb, juvelbesat.
 I højt humør, med held i hænde,
 han selv en fed fasan:
 ”Ja, ved Gud, godt det er, Sir Peter! Dog
 vor nederlænder har sit billed gjort
 med blussende lys, der meget ligner dit,
 skønt fra køkkenilden bragt. –
 Men kom til Venedig, Gerard,”
 venlig vendt mod ham:
 ”Hendes solnedgange, – de er arneild for dig;
 og stof til dig på torvet.
 Til Venedig, Gerard!”
 ”Åh, vi nederlændere,
 Signor, kender Venedig, ynder hende stort.
 Vores olie derfra vi fik, nogen siger,
 dog næppe vore emner, ej heller jeres strøg” –
 ”Til Sankt Markus igen, Mynheer, og bliv!
 Vi er cypriotisk vin. – Men, Monsieur,” til Watteau
 han vender sig: ”I Frankrig du forsikrer,³²
 at vore venner dette *pittoreske* drager frem,
 med din modne indsigt hvad mener du?
 Hvis med en skitse det bedst kan vises,
 vil jeg forsøge, ja vove én; –
 ved Canal Grande et gemak
 i karnevalsæsonen.

Et gilde gøres, og se værten
smuk som Cesare Borgia sidder –”

”Så lad det Borgia være, velsign din kløgt!”
snerrede Spagnoletto, før dykket ned
i gnavent sind, og nu pikeret:
”Et vink vil jeg dig give; og lad Hans Nåde
skænke, ja, kærlighedsbægeret
til fyrsterne i hallen
i Sinigaglia: husker du
de tåber, mener jeg, som til at nippe
smigredes af hans smil, før de kort derpå
med Domitians herrer i Hades var!
Lad solbeskinnet uforstilt hans mine være,
hans tresser med sølvtråde vævet,
ja, udstaffér den *'Kristne statsmand'* dér.
Og ligklædet – glem det ikke;
vis det – hvordan høflighed endte:
lad i skyggen bag en væg
tre banditter lure fra et gobelin så herligt.”³³

VI

Den stadselige herre fra Verona, som muntert imødegår den knap så muntre lille spanske Spagnoletto, genoptager sin uforberedte skitse. – Over for Jan Steen, den kløgtige ødeland i lurvet klædedragt, der ryger på sin kropibe og pulser sin ukonventionelle filosofi, demonstrerer Watteau, der er klædt som én af sine ferierende hofmænd i Fontainebleau-parken, at han besidder en vis hensynsfuld høflighed – dog kun i en mindre episode.

”Oh, lovlig pittoresk!”
klang igen Veroneses latter;
”Nej, nej: men på det vide
marmorbord, sølvvindhættet
og af kong Komos mosaisk kronet;³⁴
se *vin d'oro* i krystalføjter dér –
gjort som dem, min gode vært

bød til, da før vi skålede
 i *sølverglas* til Bacchus' ære; –
 riddere i manddoms flor,
 der vifter bort de timers flugt;
 og damer som legende delfiner; –
 silkeglans, vid og lystighed.
 I midten dér en malteserridder
 skåler og sin Bella Donna favner;
 en arm om livet, blidt og nært
 af hjerterytmens rim gengældt;
 en hånd med minaretglas løftet,
 det muntre daggrys tinde!
 Jeg smører på, men smører tro,
 og flere strøg kan jeg gøre.”

Bifald fra den franske. Men Jan Steen
 med broderlig og tænksom mine
 roligt bakker på sin kraniepipe:
 ”En herlig skitse uden skaberi!
 Og dog, ved Gud, på dette står jeg fast,
 om det er klædt i vadmel eller klædt i guld,
 under solen alt er pittoresk;
 malerisk er alt, liv og død,
 billed, ornament; og ej i strid –
 nej, for hjerter aldrig, som derpå grubler.
 For mig er det liv, simpelt liv jeg maler –
 ikke silkeglans og pyntefis
 (vor Turburgs styrke her, godt for ham).³⁵
 Nej, men livet det er *vin og salte tårer*,
 blandet bryg, i samme spand
 hos Jan, som kro i Leiden drev
 og hver munter fyr i venskab så –
 og under hans vingård, se, en grav!
 Men lystig er Jan, og i et billed aldrig
 han synder mod syndere i farisæisk kritik.
 Kroens Jan i medynk
 smører med sjov på kunstens sandhedslærred.”

Her Veronese vendte sig,
 behersket undren i hans blik
 over en så dybsindig ødeland,
 og ej for skikkelig til visdom at eje.

Watteau, først han roste Steen,
 om hans slette dragt han intet sagde,
 og tog op den tabte tråd,
 dog for Veronese bøjer sig –
 og priste meget skitsen gjort;
 men gerne ville han i korthed
 et par ord udtrykke –
 for måske at hævde sin navnkundighed
 som beskeden og sandfærdig i sin kunst:
 ”Ja, Signor, men – med forlov – erkend,
 at foruden slige scener, I fint har ramt,
 er jeres *Pittoresco* et væld af liv
 på patriciske jorder
 evigt holdt for luksus kun:
 damer og herrer i mimisk dress,
 der hyrder og hyrdinder leger
 ved kildevæld, der ånder *årets sødmetid!*³⁶
 Men, Signor – hva’ er det? I synes
 døvet i sølle drøm.
 Hva’? Hva’ forestår?”
 ”Barbarisk undergang!
 Værre end plyndringen af Rom!”³⁷

”*Ciel, ciel!* Hvad er sagen? Sig os det.”
 ”Det skvadderord til NYTTE, *par Dieu!*
 Hvad skal så karnevallet sikre –
 og gondolen – Canal Grande?
 Paladsfyldte løb vil de tømme,
forbedre dem til kræmmergader.
 Og hvorfor? Fordi de er *malariaramt!*”
 Her han endte med en sær grimasse
 af det franske åsyn et spejl.

VII

Ikke ganske urbant bifalder Brouwer Veronese og er gemytligt respektløs i en forblommet bemærkning om Michelangelo på den anden side bordet. – Angelicos bekymring for Albrecht Dürer etc.³⁸

Ved sligt et udbrud, halvt grotesk,
 der med en omvej syntes nært
 hans *eget* syn på det pittoreske,
 hans smag for Nederlands kanaler,
 kom fra Brouwer veltilpas et prust
 som fra pludderbukset Triton jubel.³⁹
 Claude kun smilte tankefuldt;
 Velasquez, sjældent fri i ord,
 med sig selv lagde sindigt råd
 i pibekravet pragt,
 og så derpå fra oven
 Hals fornøjet, Lippi, Steen,
 de lo i kor som Brouwer,
 jordens trygge barn,
 og Salvator Rosa i positur
 med dysterstolt satirisk blik.⁴⁰
 Men Poussin med klassisk mine,
 kulør som gammelt marmor,
 holdt i ære fast sit greb
 i Kunsten ren, Akropolis.⁴¹

Dürer, stakkels gode mand –
 (hans Agnes sjældent lod ham mildne)
 med Samson-lokker, krøllet brune,
 han faldt i kvaler sammen
 og var at se som Golgatha.
 Hals siger, Angelico til Dürer sukker
 for til hjertet går hans desperate sag:
 ”Gid, ven, at Paradiset hende ville drage!”
 hvis Angelico det måtte ønske
 (at lammets uld af liljer smukke sig ernærer).
 Åh, helgener! Hovedet på Dürers fad,

og hvordan serafer hønehakked tæres hen!⁴²

Leonardo, fortabt i drømme,
 hans øjne suger lysets spil
 i glas af rødvin spejlet – et glimt
 af rosenrødt på det blanke bord;
 det subtile hoved, i snarer viklet,
 der tænkte om, forfinede.
 Men Michelangelo, hans ophold kort,
 og selv da ensom sad han.
 Brouwer uærbødig og på stjålen vis
 til Lippi hvisker: ”Broder god,
 hvordan frimodigt glasset løfte
 med denne braktud af gammel monolit
 i slægt med kolosser slagne?
 Gid solbestrålet vin
 og ikke Memnons sten i gammel tid
 et tegn han havde undt, før magien flygtede!⁴³
 Vand han drikker, brød han gumler,
 og af ryets blege næring må han spise.
 Billigt næres denne ærkeengel!”

VIII

Efter at have omtalt visse emner, som er berørt af selskabet, afslutter Markisen deres sammenkomst ved at minde Gråskæggene om deres alders søvndyssende virkning. Det gør han med høflig hensynsfuldhed under venskabelig brug af flertalspronominet. Til slut anbefaler han dem som tidsfordriv at være publikum til *En eftermiddag i Napoli på Bombes tid* af hans ven og discipel Jack Gentian. Og derefter absenterer den elskværdige franskmand sig som en velbetænkt afsked, der bedst skåner følelserne på begge sider.

Således Brouwer, den spøgefulde.
 Men andre flintrer vid, der funkler,
 om emner, hvis tønder gnisten fanger
 og tænder et mindre lys måske –
 det *romaneske* i mænd med navn;

og dette: vil fremtiden øge
 og gunstigt virke på, eller vil den svække
 store pittoreske mænd –
 i den rygtede tid, hvis spejdere rykker frem?
 Også klædedragter de taler om:
 Cid, hans net af brynjeskjorter,⁴⁴
 og Garibaldi's ene uldne:
 kan i kunst hos hver af dem
 med ædel ynde klart udtrykkes –
 helten bag det ydre?

Om emner, den kransede græker
 i gamle lunde ville frit udfolde,⁴⁵
 og Sokrates, en guddomsånd
 ej fremmed for vinens fryd,
 som sindet giver ro,
 derom de taler.
 Men mer om dem
 de møder på den bedste kro –
 over døren grøn af løv:
 mahogni dér er blank og klar,
 under hagen servietter hvide.
 Aldrig trænger torvelarm sig ind
 eller togets bremsehvin
 og telegrafers tikken,
 nyheder ikke råbes, hast findes ej –
 for os, hvis sløve heste nøler
 med at nå til kroen uden kummer,
 i sadlen vil vi slumre.
 Her er Jack, hvis milde suk og latter,
 hvor ungdom og alder sammen råder,
 er som krokoners halvt af hvert;
 Jack Gentian, i hvis skæg så gråt
 trevler dvæler af purpurbrunt
 som strejf af rav, når dagen skumrer
 og i vest går ned; I vil ikke strande
 i tiden at fordrive
 i dystermuntret selskab med ham

og mindet om en eftermiddag
i Napoli på Bombes tid.

En fortsættelse

At tømme Canal Grande!
Hvis Veronese kun fandt på
som dyster morskab hos venediger,
der i Jeremy maskerer sig,⁴⁶
kan vel også andre tumle sig
i ord så nemme – ja, snakke hen i vejret
om enhver æstetisk park,
spille som på fiol i flæng
et emne for damerne at vinde –
det Pittoreske i Mænd med Navn.
Ej heller her fra sidespor de viger,
men piruetterer, som de vil, derom:

Den rygtede tid, hvis spejdere rykker frem,
mønstrer den en ridderlanse – blot én?
Vil den fostre, eller vil den svække
det store pittoreske præg?

Se dér Garibaldi, den impulsive helt,
Cid Campeador selv
for Napolis Nero Løve-Nemesis –
men ak, hvorfor repetere!
En vandrende ridder,
der ikke af fægtekunst beskinnes,
men frygtløs stormer frem – og derfor
af statsmænd regnes uregerlig.
I de dage, guderne forordner,
og som mejes af nivelleringens le,
(lad sibyllen fundere, og se)
ville da vor Cid være helt?
I hvilke bedrifter? Af hvilken skæbne prydet?
Ingen kamp mod skændig handling,
når alle ens i miner er;

Tarquinius – ingen ville være ham.⁴⁷
 Eller om de ville, næppe true
 og som Dionysios til piskens ty;⁴⁸
 og Mulcibers sultaner, kuets⁴⁹
 i tungsind og tristhed, hvor fjernt fra rædsel,
 ved plankeborde pimper de lidt vin
 som konger hos Voltaire på Venedig-kro.⁵⁰
 Alle drager dræbt eller med udgang stænget
 hvad er for St. Georg at gøre mer!⁵¹

En Don i usikker stil,
 og kendt af klubbens kække unge mænd
 som den, der groet fast i tøven
 gør brug af Johnsons *Sir*;⁵²
 ham var det, som forleden slog sig løs
 ildnet af en vending i tilfældig snak.
 Det samme påfund på snoet vis
 han gentog eller mere vekslede
 om grander med grånet skæg, af rimen dækket
 og dog virile: ”Antag nu og sig
 om helten i den røde skjorte,
 at hans fødedag til bebudet tid vil komme
 i tusindåret for den travle bi;
 hvordan vil han da leve i sin bedste tid?
 Ved Gud, Sir, ej så modig, se!
 Aldrig ville han sin handel give op,
 måske slide ved sin disk,
 eller i slimet, smattet søle sjaske,
 livslangt på Staten Island trælle,
 smelte sit talg, Sir, dyppe sine *dyppe*lys!
 Nok ikke meget af det pittoreske nyde!”⁵³

”Hva’ behar,” en kultiveret sjæl broderte
 med lys af indsigt hinsides viden;
 ”Hva’ behar, men ingen talg, ej heller handel,
 når fra denne Jernets tid
 Guldets år igen opstår,
 det er i kortene.”

”Hun spiller spar!
Begravede dage, Sir, løft dem op –
jordede dage, Sir; og ungdom sød,
de vil pine lækkertand,
de er med trædemølle-Paradis trolovet.”

Lad det være, og tøjl dette kapløb på vers! –
Tidens engel! Skrid frem, Gud giv hast.
Godt korn fra spiren høst os alle;
men lad en dråbe nåde falde,
og til jævnhed udglat os ej.

En eftermiddag i Napoli på Bombes tid

Virkelighed og Kunst er tvende.
Kun Kunstens mål er skønhed.

I

Efter at have lejet en hyrevogn på sin napolitanske ferie-kro kører Jack Gentian ud, og uventet bliver han genstand for en spontan hyldest, der i højere grad bør påskønnes af en taknemmelig modtager end Det Ny Jerusalems frihed overrakt i en diamantæske af en deputation fra byens råd.

Bag et spand i livlig fart
i harmoni med festlig pynt –
og stavtøj knejsende
med muntre sløjfer lystigt flagrende;
i Bombes Napoli draget ud,
mens vinen modner,
og rundt om et hjørne, pludselig,
ha, skønt at se dig, Pulcinella!⁵⁴

Munter dér, i frihed,
flokken danser i skæmt som han;
og så skælmsk som nogen
valser lazaroner!
Videre vi skumplede, til foran os
nær et helgenskrin i sin niche
en standsning skete. Sit tæppe eller leje
på vejens midte en tumling havde spredt,
en gøgler med spræl og narrestreger,
som med sin scene udendørs
lod taget løfte sig i skoggerjubel.

”Signor,” min kusk udbryder,
vender sig og standser op,
griber til sin kække hat imens,

men her at ville samle
 to bevægelser i én
 slår fejl, og sin pisk han lader falde:
 ”Hans Excellence vejen spærrer!”
Hans Excellence dér imens –
 med benene oppe, staturen vendt,
 dansende på hænder, som var de hæle,
 stirrende med blodskudt blik, og spænding
 røbet i den rappe leg –
 stirrende som den pinte Peter måtte;
 og skuende mig i landauersædet
 (*Milord*, han tænkte uden tvivl)
 rask en kolbøtte slog og stod
 høfligt bukkende og gav plads, mens,
 kildret af min forvirring,
 erindret om, at betimelig var en flytning,
 og set mig som en fremmed dér,
 i enighed folket skiltes,
 de vejen veg, og med øjne
 i venlig mørskab, – hvor belevent dog!
 Af deres miner smittet
 ned jeg hopper, tager af min kastorhat
 og breder ud min hilsen
 på elskværdig vis, hvor humørligt,
 hvilken herlig overraskelse
 fra hinsides Alperne og så høflig!
 De klapper i hyldest ærlig,
 matroner i dørene nikker og smiler,
 fra balkoner ler de frække piger
 eller fingerkysser, og buketter regner ned.
 Men slig en skylle – latter, klap og blomster –
 gør mine heste sky, min landauer hælder,
 forvildet kører kusken.

Men jeg, Jack Gentian, hvad angår det mig,
 folkehelt, ene genstand for denne hyldest! –
 Vicekonge er jeg ikke, ej fyrste, kejser,
 stormægtighed, conquistador –

ikke Cæsar selv i ophøjet vogn,
 triumfator på Hellig Vej.
 Nej, aldrig blev den unge Bacchus
 gennem det glade Asien båren,
 med druer hyldet og bestænket
 som mig i lejet landauer her,
 skrumplet og skumplet i bølgestimmel
 af folk, som i fryd
 godmodigt sejler for min stævn.

II

Standset af en ny overraskelse, der ikke er i samklang med den første,
 kastes han ud i mer eller mindre dybe og – som man siger – lidt blandede overvejelser.

Smigret frem af følgets jubel
 fløj vi, og jeg funderede,
 tro mig, overdrevne må de være,
 de skrækkens sagn vidt omtalt
 i England, som jeg forlod så nylig,
 om grusomt tyranni i Napoli.
 Sorgløs må den sande frihed være!
 Og sorgløs virker folket her,
 fred synes de at holde,
 fred med sorg og hendes yngel.

Men se: hvad er det for vrantne mure?
 En fæstning? Og i byens hjerte?
 Jeg på den stirrer, henført.
 Brystværns-kakerlakker hænger
 over skydeskårs-svælg i rækker,
 med ildtunger ikke øvet i
 fremmede fjender at slå med frygt,
 men i at gøre byen kyst. ”Pøbel!” sagde de,
 eller i tavs trussel syntes de at sige:
 ”Gør oprør, og vi knuser jeres gyder!”

Men på muren hvilken sælsom stilhed!
 Mens der grundes på, om svar vil komme,
 turisten banker på den stængte port
 høfligt med sin spinkle stok –
 da pludselig til trommers brag
 og trompeters fortropsskrald de myldrer frem.
 Med klang og klirren
 dobbeltporte springer op
 for bajonetters flammen
 som lyn fra himlen.
 Fra det dystre tårn styrter ud
 i tusindtal infanterister
 under buegange mejslet frem,
 som en lanse lang de udfald gør!
 Kaptajner som flammefakler,
 røde fjer og purpurskærf, der blafrer,
 nøgne sværd, som frejdigt glimter,
 mens som lava vælter ud
 rode på rode spytet op
 og fra et krater gylpet frem!
 På hver flanke som krysterræve
 med skulende blikke,
 pjaltehobe, der forsvinder,
 så ulig den afsked de nylig tog
 ved mine landauerhjul.

Hvem gør dette udfald? Hvem? Hvorfor?
 Snart jeg det erfor. Sicilianere –
 fra Palermo skibet ind
 i bytte for lejesvende
 fra Napoli her, som skal holde øen fangen;
 og nu dagligt i den frådende by
 fra fæstning til fæstning marcherer,
 truer, skræmmer, kuer.
 Det herskende flag paraderende,
 den regerende tromme stoltserende,
 med hovne våben skamløst marcherende,
 al festlig uro de slukker

og folkets morskab kvæler.

Morskaben de kvæler, men næppe hadet
 i knugede hjerter, hævnlystne,
 af tæmmede forbandelser blege,
 under magtens tøjler dødeligt krummede.
 Rumlende som den hule torden,
 torden hvilende, før lynets kile slår,
 spankulerer de hundsene tropper og trompeter.

De forsvinder – de falmer. Alvorstung
 og forandret jeg vejen følger,
 indtil drømme af oprigtigheds art
 med optimistisk virkning plæderer:
 stygt, – grimt, erkend det; men trøst der er!
 For meget har Naturen gjort
 som udligning her med kærligt sigte.
 Hvis bajonetter flammer, da vinmarker blusser!
 I disse helveder af uret og vrede
 hvor lidt har da den lille slyngel
 på duftende græstørv
 i den milde sødmes klima
 tænkt på anden tanke
 end egen sorgløs fryd:
 skidt med Bombe! Godt er livet
 ødslet bort i overflod af doventid.

Ja, men I lazaroners løjer
 omkring gøglere i bukkespring,
 var *det* munterhedens sande glæde?
 Eller flikket fortvivlelse,
 tapperhed i muntre laser,
 forfald forsorent?

Men lad det nu være,
 i hovedtøjet danser raske hanefjer,
 stavtøj med sløjfer lystigt flagrer,
 på vor vognstang blomsterkransen skrider frem:

duftløs krans af musselin – jovist:
 bedrag, men af lystigt skær!
 Åh, kan du realiteten slå på flugt
 hvilken ferieverden så.
 Men sandelig der er i Napoli humør,
 og religion er jubelfest –
 fest følger festa året ud;
 og se Naturens pragt!
 Ingen sumpet hede med esser og med møller,
 vi triste barbarer hun fortryller,
 på flugt fra kulde, skimlet brød og rykkere,
 despotisk *business* og depression,
 og vore blege syge,
 hvis tomme blikke syner scenen,
 de liver op i dette klima af mer end krydderier,
 disse kyster myrtegrønne, hvor ventes båden,
 der færger (som lodsén siger),
 færger os til øer svævende,
 til Paradisets øer flydende
 i det ægæiske, Guds fjerne hav!
 Åh, næppe trummerum det hele,
 og ingen spot af dødens suk
 i mundheldsord:
Napoli, se Napoli – og dø.

Men hør: hin sagte tone stiger op;
 en sanger! – Du vognkusk, hold bi!

III

Indledes med et lidenskabeligt lyrisk afsnit, og hvis det er dunkelt i sin mening eller på nogen måde problematisk for en hyperboræisk professor i agnostisk moralfilosofi, er det ikke desto mindre for læsere, der er lige så forstandigt medlevende som vor brave forfatter, gennemskueligt nok og så uskyldigt som de Tredivé Tusind Jomfruer i Köln.⁵⁵

”Giv mig den blide Donna,
 hvis evighedsgaver

i tilbedelse sejrer
 på middagshøjden, der aldrig aldres!

I egne hinsides palmer
 yngre søstre unge ynder blotter –
 hun de modne smykker!
 Hendes hjerte lutret
 og sjælen i sin sensommer,
 følsomhed fra svundne år –
 mer end ansigter tomme!”

Hvem synger? Se ham under vinens efeu
 ved en veranda,
 lappet og rimpet hans klude,
 men som en delfisk mønt hans ansigt
 med jordklimt nys opgravet.
 Falmede Apollon! – Men glem det.
 Bedst her at passe på – og være varsom,
 længsel er i dag forsigtig,
 og nytteløs er evigt påkaldt savn.

IV

Med ly nets hast overrækkes han en prægtig blomst fra en flyvende paris
 legende fingre.⁵⁶ Derpå piruetterer hun, fordufter eller forsvinder.

Fremad nu, tæt forbi vi kom
 en kongsgård, hvor under eksercits
 og trukket op på række paladsets vagt
 bag gitre af pigget jern
 med gyldne brod i krigslarm
 lod på brosten musketter klinge.
 Småunger kigger på og mænd
 med knebne øjenlåg og dog
 en flamme ud som hastigt lyn.
 Stabskaptajnen imens,
 en mand af kraftig fylde,
 sender dem uroligt blik.

Et sving. Og da vi bugten rundede,
 som et Paradis at se,
 et ophold vi i mængden gjorde;
 og straks derpå
 en nymfe med duftende vinge svævende
 steg på landauertrinet ned,
 og som en kolibri halvt dvælende
 på mit revers en blomst hun fæstnede
 og lod et fingerstrejf bævende
 (nok uforvarende) glide mod min kind så følsom;
 Ja, i tindrende lys hun skænkede
 en rose rød og kongelig,
 en Rose just udsprungen,
 og fik min hyldest, en skillingsjat,
 tog skælvende imod, kvidrede adieu,
 hvirvlede om – var væk!
 En åbning kom, og på et øjeblik
 hestene gik frem, min landauer gyngede,
 sløjferne flagrede, og rødmende nu
 i flammer af rosens glød
 ej mer jeg dvæler ved ubehag:
 kom, slap af, min sjæl, dig læn tilbage;
 lad verden snurre; hva' gør det?
 Se blomsterpigen – hva' angår de hende
 de udfald fra Bombe? Hva'!
 Nydeligt udfald hun gjorde selv, heksen,
 nu imod min pung –
 og et angreb nok så snedigt!

V

For en stund ødelægges hans gode humør af et bedrøveligt møde.

Bjerget står med sine fødder tvættet
 i Napolis bugt og sit hoved løftet,
 vinkranset, i glædens årstid.
 Dets navn i oldtid givet
 af grækere dér, som siger, at ingen,

der udsigten ser, kan sukke,
thi med slig en skønhed skuet
selv sorgen, de trøstigt mente,
vil hvile finde og takke gode Pan.

Mod det bjerg min landauer kørte,
og just ved foden sås
to ansigter af et sådant tungsind tynget,
at ingen kunne se og straks passere.
Min vognkusk bad jeg holde bi.

Det var en mand, af tiden mindre grånet
end af lang og sælsom indemuring hvidmet,
og skønt af skæbnen trykket
med svage spor af ungdomshigen.
En simpel harpe stemte han
og var betragtet af en pige, hvis barnevæsen
nær gjorde hende barn igen
og dog med rolig modermine.
Og vist det var, at under hendes lokker,
som i glatte sølverkrøller
faldt på mandens slidte frakke,
gemte sig en hjælpehånd.

Snart omkring mig lød
fra folk en mumlen: "Det er Silvio, Silvio!"⁵⁷
I dæmpet, lavmælt tone
om hans historie blev fortalt:
pludselig i smug en nat anholdt,
ene grund, der gisnedes om,
var længselstanker i en patriotisk ode
som forræderi udlagt; ingen rettergang,
men dybe år i fangenskab
og forgesves frihed siden da.
Alt det for medynk med fattigdom
og til alderskummer tidlig folket dømt.

Mod bjerget vendte sig den kvalte lidenskab,

kraftløs, nedtrådt af magtfuld uret,
 begyndte, famlede, gik i stå,
 med kun stemmens dirren – ikke mer.
 Den pligtro pige gav ham røst
 og med udtryksfulde tegn hun lod forstå,
 hun var hans talerør,
 han selv afmægtig, udslidt.

”Posillipo, Posillipo,⁵⁸
 for smerte du lover mildnen,
 kan din skønhed også trøste,
 når sans for skønhed svinder?

Kunne milde vinde, der om dig leger,
 feje hjertetyngde bort
 eller dysse minder til at sove,
 da din lindring ville
 Silvio fortrylle
 og livet vælde som en kilde,
 Posillipo!

Hvis din trolddom ikke indbød,
 i stemninger, der svinger mellem
 en drøm om fredens år
 og det morgengry, hvor glæden brister –
 til her en vision at kalde frem
 om indfrielse og forløsning –
 ikke min og ikke ment for mennesker!
 Hvis håbet ikke ofte delte
 illusionen, når af fortvivlelse
 de trætte rejsende gribes,
 mig kunne da dit sted få til
 at bryde ud af sorgens snare,
 og velvalgt ville være dit navn,
 Posillipo!

Men jeg har set dit sold –
 det fjerner ikke smerten:

Posillipo, Posillipo,
godt navn, hvis forgæves!"

Det hørte op. Tidløse bølger
i mathed sagte gled mod passiv kyst.
Ufølsom så den ubetrængte himmel ned,
som var den sølv i tavshed givet
af medlidenhed – nytteløst metal!

VI

Med følelser, der ikke er så muntre, som de er velkendte, standses han af et skæmtsomt anslag fra Rosen. Men han bliver igen bekymret, da han får øje på et syn, som bevidner en Magt, der er mere salpetrisk og truende end Kong Bombe selv. I korthed er der tale om en anden og højere kronet artillerist, en ustadig hersker, det er umuligt at detronisere, og som regerer uomstødelig guddommeligt. Funderende over den nedslående kendsgerning bliver vor elskværdige ven igen skoset af den festlige Mentor.

"Signor, skal her vi vende om?" Og det vi gjorde,
forbi scenerier, der forhen charmerede
og nu i samme grad med charme.

Den lokketone under himmelstrøg,
den stemning mere sart, min Rose,
som fra dig udgik, du lydiske,
kunne her forførende dulme mig
selv i det, som følte,
mens i hast fra dette sorgens par der kørtes!
Hvis følelsen hos dem var grebet,
ville ingen sorgløs tanke herske,
men vildsom drive som en drøm.
Over Vergil jeg grublede, han
som er begravet på Posillipo, sagnet siger –
på skråningen her, der smerte mildner,
for ham et løfte sandt,
hvis her hans aske er –

Roms troubadour i palmetid;
 og hvis dybde drag,
 mens stil og rytme ruller blidt,
 gnaver mod den bundne form
 som Sydhavs underdønning bølget op
 mod palmeøens lykkestrand.

For den kransede i Rom
 som for Englands nu⁵⁹
 en tungsindsklude
 af den første impuls behersket –
 evigt drejende,
 og dens skygge bringer lys, dens lys bringer skygge;
 intet kan imod dens kredsløb stå,
 mening, skik og vane går igen,
 skønt livet er for kort til deres genkomst at se;
 hvor aldrig uskyld hersker,
 hvor fornuft, der ej de vise glæder,
 de skyldfri skræmmer,
 hvor der af liv er mer at frygte end af døden,
 når sandhed podes med løgn – og føder
 forblommet frugt. –
 Men her en standsning,
 for rugende jeg sad,
 i den stemning sunket ned, der til alle kommer,
 og på mit revers var blomsten
 så koket, så munter Belle et Bonne –
Så klog, bedrøvelige Herre?
 så *skæmsk* hun ad mig lo.
 Paradisskrænter gled fordi,
 til det Store Bjerg var som Claude,
 hvis verden er et billed født af Kunstens ro;
 da, se, over den sollyse bugt, så blå –
 er det Djævelen ved Edens port? –

Hvilken mohawk af et skulende bjerg!
 En skalpeløk af tartarisk røg
 der fra gylden pande bryr der frem,

på det malede Pompeji en hæl
og én på Herkules' slugte by!⁶⁰

Mellem truende bombardérer tvende
Sirenens sæde for sybaritter ligger⁶¹
med mortérer ladt, luntestokke tændt –
Vesuv dér – Bombe her.
Bombes batterier kan af tid fornagles:
men hvad med dig, du svovlbjerg,
hvis krater ned i Helved når!

Åh, I askeurner fra fortid
mønstret med blomster i festlig leg,
hvor faun og bakkant i galskab danser,
men I, der taler om hedenske tider,
ved I, hvad Napoli altid er?
Ja, om de vulkanske kyster
vinklædte urner af aske, lag på lag,
hengivenhed, der tankeløst strømmer,
som da den festende hedning herskede.

Her igen jeg blikket sænkede,
og igen jeg Rosen så,
den røde, den blodrøde, kongelige Rose!
udsprungen nu mer fra knoppen,
forførende den lokkede
med spottende cypriotisk munterhed
som i skolemurens fjerne skygge
og skræmte en drømmer ung –
”Tankefuld? Ak dog?”

Brat jeg vendte mig, og netop da
et syn: solbrændte piger,
klædt til fest med pyntestads;
og bag dem mænd og drenge stod
om et tæppe på stranden bredt,
hvorpå i brokade en jonglør
af boldes glitren regnbuer kaldte frem,

i fingerfiks behændighed et brus;
 og mens fra hånd til hånd de fløj
 i stadig harmoni,
 en vise kækt han sang
 til boldes takt så livlig gjort: –

”Boldene, hej! Boldene,
 cascatella af bolde –⁶²
 i luften op og bolde i kreds!
 lad snurre, lad snurre, –
 nu oppe, nu nede;
 høje Jack bli’r lave Jack
 og aldrig en fejl!
 Flyv hid – flyv did:
 men hvorfor intetsteds hen?
 Jeg taber dem – jeg fanger dem,
 fra hånd til hånd jeg snurrer dem,
 vrager dem og griber dem,
 kaster dem og driller dem
 og i luften holder dem
 kun som en galskab i min glæde!

Er det sådan, I skønne med elskovsnarre leger,
 for morskabs skyld? Og ikke afstår fra
 med Nestorer, jeres trælle at jonglere?
 Holder dem i spil med jeres smil og panderynker,
 jeres flirten, fjollen, beskæmmen, kransning
 og kaster dem som Skæbnen hendes bolde? –”

Dermed i hast med sine hænder
 han en kreds i leg af meteorer skabte;
 da som Merkur fra himlen faldet ned
 pludselig en gøgler ind,
 let på vinget fod, og sang,
 dansede en stund, slog takten,
 rappe hæle klikket sammen
 til hornfif som et lystigt kid:

”Over gruber med vine
 med smagen hidset
 af Vesuv –
 hør, i vinhøsten
 tamburinen slås!

I svovlfarvede
 spidsbukser
 spasmagerdjævelen
 syngende slingrer.

Højt i vinpressen
 svingende, klingende
 som duevinger hvirvlende
 i ritus forvildende.

Mens den sorte drue,
 strålende, perlende,
 til rødvin
 skummende strømmer!

Den vin at drikke,
 der tanken drukner,
 ved nattefald
 på Strada høres
 hvæsen af duer,
 kurren af slanger!”

VII

Upåvirket af viser og spilopper hos bajadserne på stranden falder han på uforklarlig vis hen i et ubetimeligt anfald af historiske erindringer. Foranlediget af denne distraktion går Rosen, der nu er i sit bønlike hjørne, rørende i rette med ham. Men igen får han et tilbagefald uanset en senere og animeret opfordring til at delikatere sig med røde æbler og saftige appelsiner.

Mens endnu jeg lyttede, kom pludselig

en tankeflugt, der førte mig
 tilbage fem hundrede år.
 Den panoramiske bugt jeg så
 i eftermiddagen bredt ud –
 Napoli fra siesta stået op
 og fyldende bænke, pramme, moler.
 Kølet over bølger blidt rislende
 vinkede Sorrentos vine,
 og Dronning Johanna, dronning og brud
 ved vinduet ved havet sad,
 og tre dugter af silke og guld hun spandt
 knyttet til en snor så snildt.
 ”Til hvad dette smukke reb, søde hustru?”
 Det var brudgommen, der bag hendes stol
 var listet ind og nu talte først.
 ”Til at hænge dig med, Andreas,” hun smilende sagde.
 På skuldrene han trak: ”Nej, hvorfor dog?
 Kun om din hals vil jeg hænge.”
 Og straks dér han kærtegnede,
 og stumt passivt hun smilede.
 For en spøg han tog det. Men den nat
 et reb af silke snoet og guld
 fra balkonen hang, hvor vinranker
 i blomst var flået sønder,
 og under stjerner kvasten gyngede!⁶³
 Som tillæg til Evas slange tvundet
 i samme glatglitrende snor
 en anden scene dukker op.
 I en sal i Napoli det syntes mig jeg stod
 ved den blege, stumt talende sten
 af siddende Agrippina – hun
 den mest trofaste hustrukvinde
 bundet til tragisk enkestand,
 ved grusom list landflygtig fra Rom
 for Napolis solbugt at se
 og stærkere føle sin solløse dom.
 Oh, ældede ansigt, oh, ungdomsflor,
 matte hånd i det tomme skød,

og hvilke tanker om Gud og menneske!⁶⁴

Men her min Blomst greb ind
 og blomstrede, svindende
 mod sin visnen hen – lavmælt åndende:
 ”Igen? Og helt mig glemt?
 Du en Orden bærer, Rosen, mig,
 for hvem skæbnen gunstig en tid tilmåler,
 der ej skal længe blomstre;
 ingen fremtid er min, ej heller min en fortid,
 og dog er jeg Rosen, blomsternes blomst.
 Åh, lad tidens nutid være nok,
 ingen Fortid Paradis hører til.”

Tidens nutid. Vel, i tidens nutid
 en legende tone jeg hørte –
 en frugtpigens, og hendes sang var denne:

"Elskovsæbler, elskovsæbler, vil du dem nyde?
 Duggede, honningduggede,
 fra haverne på Cypern –
 også blodappelsiner kan jeg byde!

Vil du købe? Vil du prøve!
 mod syd de vokser;
 se, stumt smægtende efter
 din tørst at dæmpe og døve!

Det er nu, grib dem før din ælde
 og nu i blomstens glød,
 mens alt er uvis frist,
 og saft kan stadig vælde!

Elskovsæbler, elskovsæbler, vil du dem nyde?
 duggede, honningduggede
 fra haverne på Cypern –
 også blodappelsiner kan jeg byde!”

Syngende, bydende til hun drog bort,
 og som forhen mig forlod,
 thi bort ville falmede annaler ikke.
 Dystert langs den sollyse strand
 nye genfærd steg af skygger frem,
 genfærd af Napoli under Spanien,
 syner af det flammeoprør
 med hvis genkomst Vreden stadig truer Bombe
 af sine vagter kranset, – se dér,
 en kaotisk vrimmel, væbnede de passerer,
 med våben fra smedien, essen, butikken stjålet:
 håndværkere, sømænd, bønder, drenge
 og mørknede ansigter, dystre imellem –
 banditter, fredløse; og i led med dem
 Salvator Rosa og den bidske
 Falcone med sin flammestime;⁶⁵
 rak og ros og pak, alle bundtet
 i en alliance så vildsk som magten
 med dens feudale krav og fremmedherrer,
 hvis jernhæle gnisten æggede,
 der til flammer folket tændte.
 Og se, mørke øjne, solblanke lokker
 hos Masaniello, den unge brudgom,
 brunet fløjlskind og kvastet hat;⁶⁶
 pøbeldarling: i ni dage
 deres Apollo stor;
 så i Pandæmoniums røde pragtparade
 som en Gorgon hans krøllede hoved sat på stage
 og løftet højt for Gud at se.⁶⁷
 Et varsel. Ja, og årene formet
 til røde år og vildfarelsers hvirvel,
 da Frihed lænket til Fourier rasede
 i carmagnole og kannibalske hymner,⁶⁸
 og foran arken vanvidsang og dans
 fra Frankrig med *Terroren* importeret!
 For at måle sig med giften, trodse byen,
 Helvedes overflødhedshorn med forbrydelser proppet!

Glædeløse drømme her forsvandt,
 ej heller greb min Rose ind,
 nu foldet ud i støv og sol
 og hastet den tilmålte tid af sted,
 hun sagde, der ej ville længe blomstre.

VIII

Han træffer den indtagende lille lazaron Triton med en konkylie i hånden og dugvåd i lysende skumsprøjt fra en regnbuefontæne.

Ved marmor, hvor en fontæne steg
 og i jublende vande stræbte højt
 for i skylregn at bryde ud imod det blå,
 dér så jeg noget rask og lyst som den –
 en dreng, der med en konkylie stod
 i emalje med skalhælvrt rød
 klædt i regnbuesprøjt,
 og i en tavs appel med agtelse,
 som var det Napolis monark, han råbte an,
 og ikke hendes hob, hvis interesse krævedes.

Som en vildvækst af liv, en havvækst
 han var fra Levanten stævnet ud,
 en krydser let som al hans slægt,
 der i livsfyldens lyst til mer
 og i armods kamp for dagligt brød
 af medynksfulde himmel fik accept
 til kaperi at drive med alskens kløgt,
 Middelhavet fra kaj til kaj omstrejfe,
 og husvant med turban, fez og hat,
 beredt i fransk, italiensk og græsk –
 sprogmænd vidt og bredt, klar til at tjene
 som tolke eller cicaroner,
føjelige i tale, charmante –
 få af dem Pandarus' ærkeslyngler,⁶⁹
 andre med improvisatorgave
 i rim og rytme klassisk gjort,

eller ildnet af den sol beåndet
 som modner dem i tidlig år,
 og nogen med slanke rappe fingre
 der med allikenæb kan kappes.

Men *han*, hvilken vægt er hans!
 Tidligt modnet, rolig,
 i ydre skønhed afklaret.
 Hviddraperet og i koret højt vurderet,
 en klar diskant i lovsang,
 klædelig ville han se ud en påskemorgen.

Flokken om ham tætnes,
 varsomt spiller han sin rolle,
 hans kloge blik suger ind
 en spraglet broget flok;
 mænd med brede rygge, mørke damer
 behørigt landlig klædt,
 solbrune fiskere og krøllede barberer,
 den fede munk med purpurparaply så stor,
 charlataner, prægtige i brokader,
 chapeau og med snore proppet; ham
 der flikker sko på alfarvej,
 sømænd i frygiske røde huer.
 Men med et hastigt glimt hans klare blik
 strejfer nu en stakkels halt,
 der sløv og døv er midt i larmen.
 En stærblind mand tillige og med sin stok,
 snu han skotter, mumler lidt:
 Stikkere måske, spioner?
 Så spørger én, en håndværker dér,
 og puffer til sin fælle, som til ham nikker.
 Og visselig længe er løbet rygtet,
 at Bombes blinde mænd kan se,
 hans døve høre, hans stumme tale.
 Men aldrig i sin stemmel
 en soldat han ser, der løber om
 i liberi med tresser på og melder sig.

Og dog han øjner dystre klædebon;
 en værdig Jesuit, fornemt slikket,
 i knæbukser sirlige og med præstehat,
 hoser fine og zobelsorte.
 Tæt på ham en juradoktor,
 også han i zobelsort med kind af pergament,
 en nyttigmand for lovløs magt,
 kyndig i uret at legalisere.
 De tvende kortvarigt dvælede dér,
 og hastigt drev de bort.

Men drengen nu i alvorlig positur
 med hovedet på skrå,
 konkyljen mod sit øre
 og i varieret tonefald begyndte.

IX

Med fremmeligheden i sit fremmelige folkefærd ved den unge levantiner, at alle steder er der intet, folk holder mere af at høre om end noget, der vedrører dem selv, deres by og deres tid, og derfor underholder han sit gadepublikum med improvisationer, der både giver udtryk for stemningen og fändenivoldskheden i det napolitanske klima.

"Med mjød en sjæl fra havet bimmelerer,
 sum, sum – i hovedet en bi huserer!

Lovsynger den Napoli for hendes mennesker at varme?
 et forviklet stade i sværmens arme.

Et Hades i kvalte suk fortrængt
 med hurraråb, der summer – i arresten forvrængt!

Napolitanere, ja, de er sjælen i konkyliens skal
 der Napoli intonerer som Parthenopes kald.⁷⁰

Sirenen konkylie, der på havet hypnotiserer,
 den Baiae forfører og Salerno enerverer.

Jeg hører jer og lytter, men ej jeg ved, hvordan jeg resolverer
den kompleksitet i sammenrend jeres mumlen involverer!"

Han gjorde et ophold som efter et præludium,
og pludselig reciterede han:

"Hør furoren
øret invaderende;

Vrimmel efter vrimmel
promenerende;

Skramlen og ramlen
kavalkaderende;

Hiv-o-høj!
strabadserende;

Ligfærdsalmsisser,
melankoliserende;

Kædedans!
maskeraderende;

Lavmælt litani –
højt bravaderende;

Druer, modne druer!
jubelabsorberende;

Lazarus' klagemål
for vinranker enerverende;

Bum-bum
fusilladerende!

Sent og årle hurlumhej!

Skvaldrere snævrer, charlataner skræpper,
 dårer debatterer:
 rasende gentagelser,
 skummende protester!

Fortættet spektakel,
 summende ståhej:
 pjattende, leende,
 pludrende, sludrende,
 klimprende, ringlende,
 syngende, trommende,
 alt mingleret –
 indtil *Trommen* lyder,
 et bummelum i dobbelt dunder,
 af dybe drøn et overtalligt ekko
 døvende denne sværm af støj,
 babeltunget med stemmers mylder,
 tæv dem *stumme!*

Ikke mere pjatten
 ikke mere leen
 ikke mere pludren
 ikke mere sludren –
kummerligt er alt!

At våse om grunden –
 var uden for sæsonen,
 for se, de *kommer!*

Bummelum, bummelum,
 dobbelt bummelum
 dobbelt tromme-bummelum!”

X

Vagtsom i sine unge sanser fem
 den anede dundren drengen hørte
 fra Bombes barbariske tamtam,

og sin sang han improviserede,
 da roderne var i syne.
 En eskadron på tusind mand
 med musik og bannere, svingende klinger
 fra anden kanonhule sendt
 i kontramarch på vej.
 Trommesergenten titanisk
 med pyntesor og flitterstads –
 en pagode i Kina glitrende!
 Grandiøs magnifiko og narrifas,
 grotesk og whiskerando
 i fortroppen knippelsvingende.
 Bombastisk overspændt,
 barbarisk i sin hjelm af bjørneskind,
 brutale Bombes stolthed
 og dekreter blodbesmurte,
 en Bourbon-Drakon-skryder!⁷¹

XI

Hvori den unge Uforsømmethed med udspekuleret letsind vover at omtale selv en så accepteret abstraktion som ”den faktiske magt.”

Mens bajonetter endnu lynede,
 og alt var stilhed, kun ikke trommen,
 først da det var jeg så
 rosenblade flagre væk i luften,
 mens få i mit skød lå visnet hen.
 Åh, Rose, du skulle ikke længe blomstre,
 nu blad for blad du mig forlader?

Men her igen brød drengen ind:

”Se, Kongens mænd,
 de marcherer!
 med vristen
 i hovmod strakt! –
Kongen leve!

Hvorfor det grin –
 og løjerlige grimasser?
 Hvem, som grenaderer
 trodser,
 tør syng her
 ironisk –
Kongen leve?”

Men dér en tækkelig bondekone,
 moderligt travl og trind,
 som på nervøs facon
 bekymring havde vist,
 og denne satiretrold ville dæmpe,
 gik hen til ham, og på hans mund
 sin hånd og hviskede.
 Han lyttede og vendt mod flokken:
 ”Hun si’r, at kyllinger, der ikke
 med den nederste pind vil nøjes,
 skal til ægget forføjes.”
Castel dell’Ovo her var ment,
 fæstningen i bugten,
 der sine fanger har i havets celler gemt,
 ej kun patrioter som forrædere dømt,
 men talere, versemagere,
 taktløst uskyldige af alle slags.
 Og her hans fængelige kreds – forsinket
 og pirret af hans spøg
 skar tænder over Bombes garde.
 Men drengen endte her,
 nu blid med ærbar mine
 og bønlig ynde:
 ”Jeg er Carlo, nogle *karle* her!”
 I sit skærf han hev, en purpurlas,
 glad greb han i sin hue mønterne,
 forsvandt bag bredden
 og nu med andre unge trolde kappes,
 før endnu en bitte og hans stjerne
 forsvinder som Plejader i det fjerne.

XII

Hvis Jack Gentian, der altid har været kendt som en sanddru person, kan tillægges æren for så lidt som en vaffel bagt af en smule mel og vand, og tilmed gør sig usynlig eller omhyggeligt holder sig tilbage, så viser han sig langt bedre til at få en halvoprørske befolkning på knæ end alle den napolitanske despots bomber, bajonetter og fusillader.

Væk tonede drengen, med stemme og alt –
 bort han tonede, og hans frydesang døde,
 snart for andet optrin glemt,
 for hør, hva' er det for spinkel klang
 af vestenvinden båren? Og se,
 efter sælsom aftale folk i enighed
 skilles og forventningsfulde står,
 dog knap som dem, der på munterhed bier –
 mer som flokke, der en formørkelse venter,
 så alvorsfuld ro synes sig at sænke.
 De blidt dansende klange, der nu kommer nær
 som budbringer af – ja, hvad står bag?
 Det kommer; en fedladen skikkelse
 der løfter op, hvad ligner en stængel titanisk
 af liljekonvaller med knopper,
 en menighed af klokker små –
 sølverne og med liflig tone,
 hængende fra myge strenge,
 og bag dem fire drenge i messeskjorter
 hvis stave en tronhimmel holder op
 og under den en lysende præst,
 som til et dødsleje *hostien* bærer
 i dunkelhed sløret.

Stilhed sænker sig, og folk lader falde alt,
 roligt og straks,
 som det modne æble fra grenen dumper
 og på græstørv puder
 Min kusk tøjler op – troldbundet,

selv gøglere knæler,
 og driverter nær og fjern
 bøjer sig, mens *hostien* skrider frem –
 bøjer sig og en tid forbliver
 som pompejanske masker fanget
 med flagrende klædning i flugt
 af tidsaldre låst i dødelig drive.

Men se, Rosen, hvor er den fagre Rose?
 De sidste blomsterblade faldet, og dens sjæl
 af moskus i den tomme luft opløst!

Og her dette rids tilfældigt gjort,
 som fresker nylig malet
 køles, hærdes og ej vil males mer,
 end ej det strøg, der en fejl udbedrer:
 pudset storkner; quietus – i hvile.

Lad hvile, ej heller hele stykket ærer
 alle ekstremers gale potpourri,
 da dengang lænkede Napoli – ramt
 af forjættelse pinsomt kildrende –
 som den plagede St. Antonius fjantet hang⁷²
 mellem fnisende tøjter tvende:
 hun sukkede, hun lo, hun med sin lænke raslede,
 til den skjorterøde gav signal
 om forude fare for Bombes søn,
 og snart friheds torden bragede,
 og se, han faldt fra væltet trone,
 faldt som Dagon på sit ansigt,⁷³
 og åh, ufølsom folket!

Men Garibaldi: – Napolis *hostie*
 hendes forlørsers genfærd åbenbarer,
 mens gennem tidens sideskib klariner klare:
 ”Ved heltemodets bære går den blege ære.”

Efterspil

”Ved heltemodets bære går den blege ære.” –
Hvorfor her til slut en katafalk?
Ej heller den dumme sjæl jeg ynder,
som for Rosen tæppet lader falde.

Noter

¹ Rodrigo Borgia var 1492-1503 den berygtede pave Alexander 6. - Ferdinand II (Bombe) var 1830-1859 despotisk konge af De to Sicilier (Syditalien/Napoli og Sicilien).

² I 1860 erobrede Giuseppe Garibaldi og hans oprørsgrupper kongedømmet De to Sicilier, der året efter under fyrstehuset Savoyen blev indlemmet i kongeriget Italien. Derfor sammenligningen af Garibaldi og Napoli med Perseus (Garibaldi), der frelste Andromeda (Napoli) fra at blive ofret til hav-uhyret.

³ Kong Fanny (Frans II) var Bombes søn og 1859-1861 De to Siciliers sidste konge. – Melville bruger pigenavnet Fanny om ham, da han blev opfattet som svag og ineffektiv.

⁴ Pampas hentyder til Garibaldi's exil i Sydamerika 1836-1848.

⁵ Det kursiverede er formentlig et avisreferat.

⁶ En paladin var en ridder i Karl den Stores livvagt, men udtrykket bruges også om personligt mod og tapperhed. – Plutarks store mænd hentyder til den græske filosof Plutarks dobbeltbiografier om store mænd fra Grækenland og Rom.

⁷ Camillo di Cavour (1810-1861) blev i 1861 – få måneder før sin død – kongeriget Italiens første regeringsleder og var undertiden med sin realpolitik (statsmandskunst) og politiske tæft i konflikt med den revolutionære Garibaldi. Cavour ville omsætte Garibaldi's succes i militære aktioner (krig) til varige fremskridt (fred) i det forenede Italien.

⁸ Pasquino er én af Roms ”talende” statuer, der blev opslagstavler for anonym kritik af myndighederne.

⁹ Jack Cade anførte i 1450 en folkelig opstand mod Henrik VI.

¹⁰ Arethusa var en kildenympfe i Syrakus.

¹¹ Steen er den nederlandske maler Jan Steen (1626-1679).

¹² Hentyder til den utilitariske filosof Jeremy Bentham (1748-1832).

¹³ Broder Lippi er den italienske maler Filippo Lippi (1406-1469), som var karmelitermunk, men førte et løssluppet liv og bortførte og giftede sig med en nonne.

¹⁴ Spagnoletto (lille spanier) er maleren Jusepe de Ribera (1591-1652).

¹⁵ Guido er den italienske maler Guido Reni (1575-1642).

¹⁶ Swanevelt er den nederlandske maler Herman van Swanevelt (1603-1655).

¹⁷ Billedet af Medusa er fejlagtigt tilskrevet Leonardo da Vinci.

¹⁸ Claude er den franske maler Claude Lorrain (1600-1682).

¹⁹ Delmonico's, der åbnede i New York omkring 1830, opfattes som USAs første egentlige restaurant.

²⁰ Tintoretto (lille farver) er den italienske maler Jacopo Robusti (1518-1594), hvis far var farver.

²¹ Brouwer er den flamske maler Adriaen Brouwer (1605-1638).

- ²² Søde Charles er den italienske maler Carlo Dolci (1616-1686).
- ²³ Huysum er den nederlandske maler Jan van Huysum (1682-1749).
- ²⁴ Teniers er den flamske maler David Teniers den Yngre (1610-1690).
- ²⁵ Michiel de Ruyter (1607-1676) og Maarten van Tromp (1598-1653) var nederlandske søhelte fra de engelsk-nederlandske krige.
- ²⁶ Den nederlandske marinemaler Willem van der Velde den Yngre (1633-1707) malede slaget ved Texeli i 1673, som både de Ruyter og van Tromp deltog i.
- ²⁷ Ikke bukke-guden Pan, men som i panteisme pan- i betydningen *alt*.
- ²⁸ Gerard Douw er den nederlandske maler, der også kendes som Gerrit Dou (1613-1675).
- ²⁹ Phyllis begik selvmord i fortvivelse over, at kong Demofon aldrig vendte tilbage til hende fra Athen, og på hendes grav voksede et mandeltræ op.
- ³⁰ Peter Paul er den flamske maler Peter Paul Rubens (1577-1640).
- ³¹ Paolo fra Verona er den italienske maler Paolo Veronese (1528-1588).
- ³² Watteau er den franske maler Antoine Watteau (1684-1721).
- ³³ Kardinalen Cesare Borgia (1476-1507) inviterede i 1502 sine frafaldne krigsherrer til forsoningsfest i Sinigaglia og lod dem kvæle. De ender i Hades som de sammensvorne, der myrdede den romerske kejser Domitian på hans hustrus foranledning.
- ³⁴ Komos var søn af Dionysos (romernes Bacchus) og gud for bordets glæder og selskabelig munterhed.
- ³⁵ Turburg er den nederlandske maler Gerard ter Borch (1617-1681).
- ³⁶ "Årets sødmetid" – sådan synger Autolykus i Shakespeare: Vintereventyret, IV,3.
- ³⁷ I 1527 blev Rom plyndret og erobret af kejserlige lejetropper.
- ³⁸ Angelico er den italienske maler og dominikanermunk Fra Angelico (1395-1455).
- ³⁹ Triton var en havmand, der ofte afbildes med en konkylie.
- ⁴⁰ Salvator Rosa (1615-1673) er italiensk maler.
- ⁴¹ Poussin er den franske maler Nicolas Poussin (1594-1665).
- ⁴² Albrecht Dürers kone Agnes Dürer (1475-1539) var maler og grafiker og blev opfattet som grisk, magtskyg og hovmodig. – Hovedet på Dürers fad hentyder derfor til Albrecht Dürers træsnit, hvor Salome af Herodes får overrakt Johannes Døberens martyrhoved på et fad.
- ⁴³ Memnon hentyder til to sandstensstatuer, der mentes at forestille sagnhelten Memnon. Fra den ene af statuerne udgik ved solopgang en klingende tone, der blev tolket som Memnons hilsen til sin mor Aurora.
- ⁴⁴ Den spanske nationalhelt Cid (også kaldet el Campeador eller Kæmperen) er berømt for sine bedrifter i kampen mod araberne.
- ⁴⁵ Den krsandede græker er formentlig Anakreon, der digtede om kærlighedens og vinens glæder.
- ⁴⁶ Jeremy hentyder til den utilitariske filosof Jeremy Bentham.
- ⁴⁷ Tarquinius Superbus var berygtet som tyran og den sidste af Roms syv konger.

- ⁴⁸ Dionysios den Ældre og den Yngre var far og søn og tyranner i Syrakus.
- ⁴⁹ Mulciber er én af de faldne engle i John Milton: Det tabte Paradis.
- ⁵⁰ De seks afsatte konger i Voltaire: *Candide* (1759).
- ⁵¹ St. Georg frelste en prinsesse fra at blive ofret til en drage.
- ⁵² Hentyder til den disciplinerede og højstemte stil hos den engelske forfatter Samuel Johnson (1709-1784).
- ⁵³ I 1841 under sit første exil i Sydamerika var Garibaldi handelsmand i Uruguay og i 1850 under sit andet exil lysestøber på Staten Island.
- ⁵⁴ Pulcinella er en italiensk handskedukke, der nærmest svarer til Mester Jake l.
- ⁵⁵ Hyperboræerne var et folk, der levede højt mod nord. – De Tredive Tusind Jomfruer hentyder til legenden om St. Ursula og de tusindtal af jomfruer, der i nærheden af Köln blev dræbt af hunnerne.
- ⁵⁶ Parierne er persiske feer.
- ⁵⁷ Silvio er den italienske dramatiker og frihedshelt Silvio Pellico (1789-1854), der for sin oprørskamp mod Ferdinand I af De to Sicilier (*Bombes farfar*) sad otte år i fængsel.
- ⁵⁸ Bjergets navn er afledt af pausilypon: stedet, hvor smerten hører op.
- ⁵⁹ Vergil var hofdigter i Rom som Alfred Tennyson fra 1850 til 1892 i England.
- ⁶⁰ Hentyder til Theben, hvor Herkules blev født, og som Alexander den Store indtog og jævuede med jorden.
- ⁶¹ Sirensens sæde for sybaritter (vellystninge) hentyder til Napoli.
- ⁶² Cascatella betyder på italiensk et lille vandfald.
- ⁶³ Dronning Johanna af Napoli (1326-1382) myrdede formentlig sin mand Andreas af Ungarn.
- ⁶⁴ Agrippina var gift med den romerske feltherre Germanicus, og som enke blev hun af kejser Tiberius forvist – ikke til Napoli, men til øen Pandateria. Det regnes for usikkert, om den af Melville omtalte statue på Museo Archeologico Nazionale i Napoli faktisk forestiller Agrippina.
- ⁶⁵ Falcone (1600-1656) er den italienske maler Aniello Falcone, der under Napolis opstand mod Spanien i 1647 dannede en modstandsgruppe sammen med Salvator Rosa.
- ⁶⁶ Masaniello var en oprørshelt, der stod i spidsen for 1647-opstanden mod Napolis spanske vicekonge og derefter blev henrettet.
- ⁶⁷ Pandæmonium er Helvedes hovedstad i John Milton: *Det tabte Paradis* – De tre gorgoner havde så hæslige ansigter, at de forstenede enhver, som så dem.
- ⁶⁸ Carmagnole er en fransk sang og dans, der blev populær under Den franske Revolution.
- ⁶⁹ Pandarus var en græsk helt, men blev i Shakespeare: *Troilus og Cressida* skildret som en kobler og udlevet vellystning.
- ⁷⁰ Parthenope var en sirene, som i nærheden af Napoli kastede sig i havet, fordi hendes sang ikke kunne bedåre Odysseus. Derfor også et andet navn på Napoli.
- ⁷¹ Kong Bombe hørte til fyrstehuset Bourbon. – Drakon var en hård atheniensk lovgiver, jvnf. ordet drakonisk.

⁷² St. Antonius (251-356) var en from ægyptisk eneboer, der skildres som fristet af "vellystige" fantasier.

⁷³ Dagon er i 1 Sam 5,2-4 en filistergud, der foran Herrens ark falder næsegen til jorden.